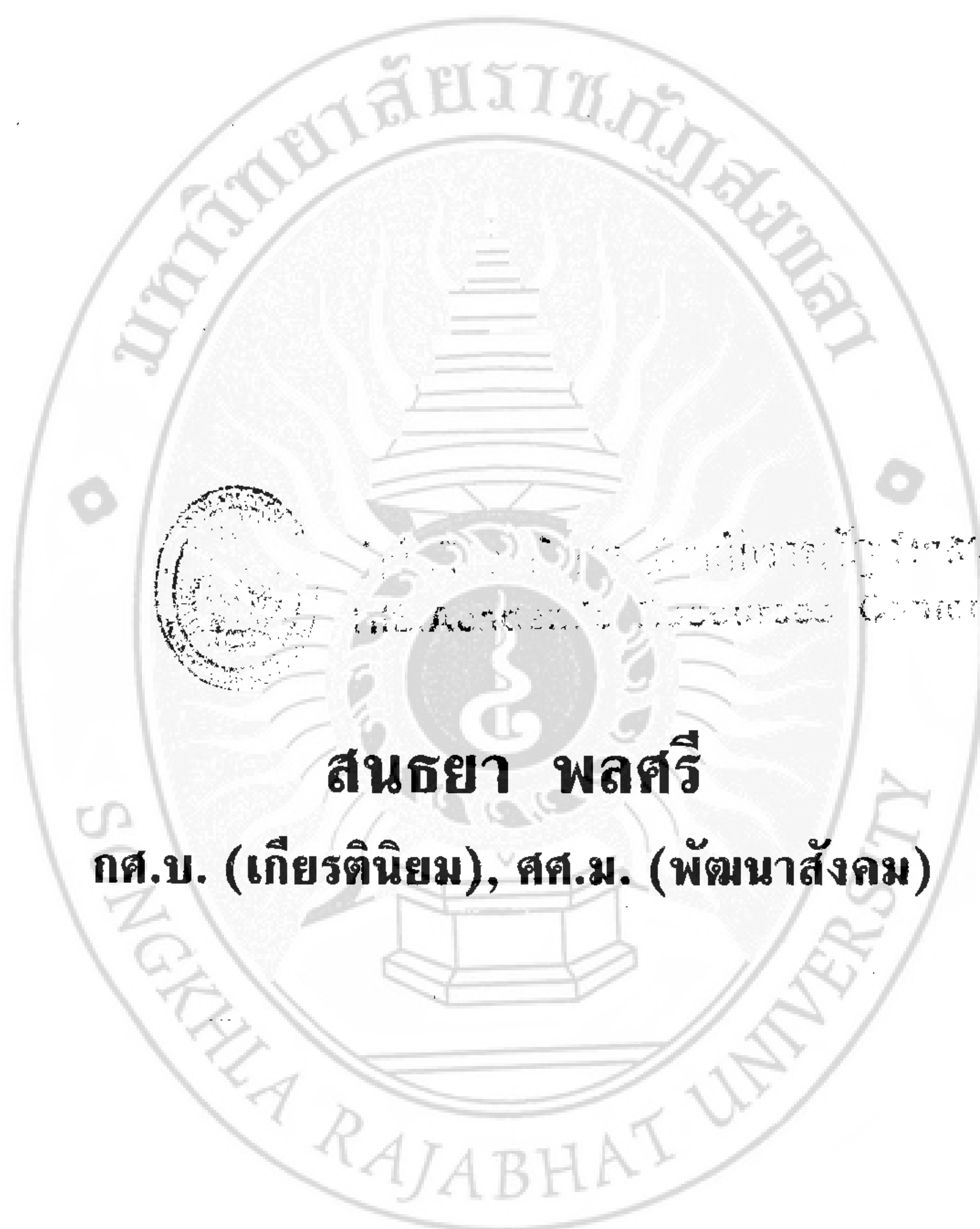

โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ

ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน

(Theory and Principle of Community Development)

สนธยา พลศรี
กศ.บ. (เกียรตินิยม), ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏสงขลา

2542

คำปรารภ

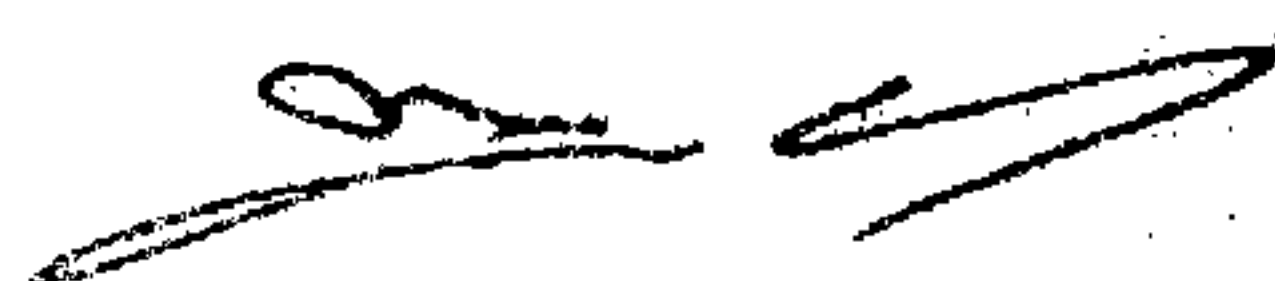
นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคตราชสมบัติมาถึงบัดนี้เป็นเวลา 53 ปี ประชาชนชาวไทยประจักษ์แจ้งในน้ำพระทัย พระราชอุตสาหะ และพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นต่อพสกนิกรทุกหมู่เหล่า ล้วนเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอยู่ดีกินดี และประโยชน์สุขของปวงอาณาประชาราษฎร์ ปราศจากข้อวิจิจจณาใด ๆ

จำเพาะพระราชกรณียกิจด้านการศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่งานการศึกษาของชาตินานัปการอย่างต่อเนื่อง ทรงมีพระราชจริยาวัตรเปี่ยมบริบูรณ์ด้วยครุราชฐานียะ ทรงเป็นองค์ “คุรุราชัน” ของคนทั้งแผ่นดิน และประทับเป็นภาพพิมพ์ใจของเหล่าครูอาจารย์หนุ่มแน่นเป็นแรงบันดาลใจในการปฏิบัติหน้าที่ครู ทรงเป็นนักพัฒนาที่อาศัยทฤษฎีวิชาการผสมผสานกับประสบการณ์มาเป็นหลักการปฏิบัติ ดังปรากฏชัดในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งมีมากกว่า 2,400 โครงการ ทรงนำเสนอ “ทฤษฎีใหม่” ว่าด้วยการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ ทรงแปลวรรณกรรมอันทรงคุณค่า ดังหนังสือพระราชนิพนธ์แปล “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” จาก “A Man Called Intrepid” ของ William Stevenson และ “ติโต” จาก “Tito” ของ Phyllis Auty ทรงนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นอนรรฆนิพนธ์ด้านปรัชญาชีวิต พุทธธรรม และการศึกษา เหล่านี้คือตัวอย่างจำนวนน้อยจากจำนวนอนันต์ ที่ประชาชนประจักษ์ในพระปรีชาสามารถและได้รับผลแห่ง “พระปัญญาญาณ” และ “พระโพธิญาณ” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 72 พรรษา ณ วันที่ 5 ธันวาคม 2542 คณะอาจารย์ ข้าราชการ และนักศึกษาในสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และสถาบันราชภัฏมีความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ที่มีต่อประชาชนชาวไทยชาวราชภัฏจึงพร้อมใจกันดำเนินโครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ โดยตั้งเป้าหมายไว้ 972 ชื่อเรื่อง และคณะอาจารย์แสดงความจำนงที่จะแต่งเรียบเรียงในครั้งแรกมากกว่า 1,000 ชื่อเรื่อง เพื่อแสดงความจงรักภักดี ระดมความเพียรด้วยการปฏิบัติบูชา และเจริญรอยตามพระยุคลบาท

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ในฐานะหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ประสานงานกับสถาบัน ราชภัฏ ขอขอบคุณสถาบันราชภัฏทุกแห่ง และคณะอาจารย์ทุกท่าน ที่แสดงความกระตือรือร้น และเต็มใจจะมีส่วนร่วมในโครงการเฉลิมพระเกียรติในครั้งนี้ ทำให้มีผลงานที่มีคุณภาพดี ควรแก่การภาคภูมิใจ ทุกคนต่างโอ้มใจ และปีติสุข

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ 72 พรรษา ณ วันที่ 5 ธันวาคม 2542 นี้ ชาวสถาบันราชภัฏ ขอโน้มจิตอธิษฐานถวายพระพรชัยมงคลจงทรงพระเจริญด้วยพระพลานามัย ทรงพระเกษมสำราญ และพระชนมายุยิ่งยืนนาน เป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรไทยตลอดไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทองคุณ หงส์พันธุ์)

เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ

เลขทะเบียน	105036
วันที่	28 เม.ย. 2543
เลขเรียกหนังสือ	304.1 ศ12/๙

คำนำ

การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาวีธีการหนึ่งที่มีลักษณะและรูปแบบของตนเองและจัดเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ เพราะเป็นการนำความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ความรู้ หนังสือทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชนนี้ ผู้เขียนตั้งใจจะเสนอรายละเอียดของการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านความรู้พื้นฐานของการพัฒนาชุมชน และทฤษฎีสำคัญที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา ความหมายและลักษณะของชุมชน ปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน หลักและวิธีการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน ทฤษฎีสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การจัดระเบียบทางสังคมและการพัฒนาแบบผสมผสาน ตามลำดับ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชนเล่มนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ทั้งนิสิต นักศึกษา อาจารย์ และผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ตามสมควร

สนธยา พลศรี